

Στην αφετηρία του βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης

1.1 Βιώσιμη ανάπτυξη και στόχοι των Ηνωμένων Εθνών

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΣΕ η ανθρωπότητα μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση κλείνει τον κύκλο της, αφού βασίστηκε στην αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων, αδιαφορώντας για τις μελλοντικές γενιές και για το αρνητικό αποτύπωμα που άφηγε στο περιβάλλον. Οι κλιματικές συνέπειες είναι τεράστιες και προοιωνίζουν ένα δυσοίωνα μέλλον, αν δεν ληφθούν άμεσα αποφάσεις για τη μετάβαση σε ένα άλλο παραγωγικό μοντέλο που θα σέβεται το περιβάλλον και θα επουλώσει τις πληγές που δημιούργησε το σημερινό. Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει ήδη αποκτήσει χαρακτηριστικά επείγουσας ανάγκης, αν και δεν της αποδίδουν όλοι την ίδια έννοια και το ίδιο περιεχόμενο. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο αρκετοί ισχυρίζονται ότι η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να προσεγγιστεί με την οπτική ενός πέπλου κάτω από το οποίο θα είναι ενταγμένες όλες οι οικολογικές ιδεολογίες. Εκεί θα πραγματοποιηθούν και η σύγκρουση και η ζύμωση διαφόρων αντιλήψεων. Εκεί, για παράδειγμα, θα συγκρούεται η άποψη όλων όσοι ισχυρίζονται ότι η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς περιορισμούς στην κατανάλωση και χωρίς ανατροπές στη λειτουργία της αγοράς με την άποψη εκείνων που ισχυρίζονται ότι τα σημερινά επίπεδα ανάπτυξης θα πρέπει να διατηρηθούν σταθερά χωρίς αυξομειώσεις (Daly, 1977). Ο δρόμος με τη σήμανση της Επιτροπής Brundtland¹ (WCED, 1987), ο οποίος θέλει να καλύπτονται οι ανάγκες της σημερινής κοινωνίας χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους, είναι δύ-

---

1. Η Επιτροπή Brundtland πήρε την ονομασία αυτή από την πρόεδρο της Επιτροπής και πρώην Πρωθυπουργό Gro Harlem Brundtland.

σκολος, δύσβατος και συγκρουσιακός. Είναι όμως μονόδρομος και αναγκαίος να τον διασχίσουμε. Σε πρακτικό επίπεδο, αυτό σημαίνει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη υπάρχει και ισορροπεί μόνο όταν στηρίζεται στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, στην κοινωνική βιωσιμότητα και στην οικονομική βιωσιμότητα. Μια ισορροπία ανάμεσα στη διατήρηση των φυσικών πόρων, στην προστασία του περιβάλλοντος, στη διατήρηση και συντήρηση της ποιότητας ζωής των πολιτών και στην οικονομική ευημερία. Πρόκειται για μια νέα μορφή ανάπτυξης που εισέρχεται σε δυναμική πορεία με αφετηρία το παρόν και με προσανατολισμό το μέλλον, με στόχο να σταματήσει η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, να προστατευτεί το περιβάλλον, να διατηρηθεί η βιοποικιλότητα, να υπάρξει μέριμνα για την πρόληψη και τη μείωση ρυπογόνων καταστάσεων, να εξασφαλιστούν η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική συνοχή, να υπάρξουν προώθηση, προάσπιση και σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα με ταυτόχρονη εξασφάλιση της ισονομίας και της ισότητας, να επιτευχθούν οικονομική ευημερία, ευμάρεια και ασφάλεια με εργασιακή ποιότητα και διατήρηση υψηλού επιπέδου διαβίωσης.

Σύμφωνα με τον Harris (2003), το βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης που είναι αναγκαίο να συγκροτηθεί πρέπει να είναι σε θέση να παράγει αγαθά και υπηρεσίες σε συνεχή βάση, ώστε να καλύπτουν τις ανθρώπινες ανάγκες και να αποφεύγονται ανισορροπίες που δημιουργούν προβλήματα στην παραγωγική βάση· να διατηρεί διαχειρίσιμα τα επίπεδα δημόσιου και εξωτερικού χρέους· να διατηρεί μια σταθερή βάση πόρων χωρίς υπερεκμεταλλεύσεις, να σέβεται τη βιοποικιλότητα και την ατμοσφαιρική σταθερότητα· να γίνεται δίκαιη κατανομή πόρων και αγαθών με επαρκή παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων υγείας, εκπαίδευσης, ισότητας, δικαιοσύνης, πολιτικής λογοδοσίας και συμμετοχής.

Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν είναι στατική διαδικασία. Αντίθετα, από τη φύση της έχει μια δυναμική η οποία πάνω στους πυλώνες οικονομία-κοινωνία-περιβάλλον έχει ενταγμένες τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές, καθώς και την άμβλυση στην πράξη των σημερινών διαφοροποιήσεων σε αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες, σε πλούσιες και σε φτωχές. Η πορεία προς το νέο μοντέλο ανάπτυξης, το οποίο στηρίζεται στους πυλώνες της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, πρέπει να έχει μια συνολική κλίμακα χώρου, που σημαίνει ότι πρέπει ταυτόχρονα να πραγματοποιηθεί σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου το εγχείρημα να έχει επιτυχία. Εδώ έγκειται και η μεγάλη δυσκολία, αφού απαιτούνται πολιτική βούληση και σχεδιασμός υλοποίησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Χρειάζεται παγκό-

σμια συνεννόηση ανάμεσα στις κυβερνήσεις, στον ιδιωτικό τομέα και στην κοινωνία των πολιτών. Πρόκειται για μια πορεία που απαιτεί βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές στον σημερινό τρόπο ζωής των ανθρώπων και στις καταναλωτικές τους συνήθειες, με ταυτόχρονη διατήρηση της ποιότητας ζωής, του βιοτικού επιπέδου, της οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής. Από την άλλη μεριά, προκειμένου να πραγματοποιηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, απαιτεί τη βελτίωση της ζωής των κατοίκων των φτωχών χωρών που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας και περιθωρίου. Απαιτεί την άμβλυνση των σημερινών ανισοτήτων. Και όλα αυτά σε μια πορεία που θα είναι στραμμένη στις επόμενες γενιές, που σημαίνει κόκκινες γραμμές, με κυριότερη να μην καταναλώνονται φυσικοί πόροι περισσότερο από αυτούς που μπορεί να αναπαράγει ο πλανήτης. Με απλά λόγια, σε οικονομικό επίπεδο πρέπει να διατηρηθούν ή να αυξηθούν το φυσικό, το βιομηχανικό, το ανθρώπινο και το κοινωνικό κεφάλαιο και να βρίσκονται σε μακροπρόθεσμη ισορροπία.

Σε επίπεδο οικοσυστήματος και φυσικών πόρων, είναι απαραίτητες η βιώσιμη παραγωγή και η ισότητα μεταξύ των γενεών, διατηρώντας την ακεραιότητα των οικοσυστημάτων και την ποικιλομορφία των ειδών. Σε επίπεδο κοινωνικό, η κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών σε υγεία, εκπαίδευση και συμμετοχική δημοκρατία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση.

Η πορεία για τη βιώσιμη ανάπτυξη απαιτούσε συγκεκριμένους στόχους ώστε να είναι σταθερή και συγκροτημένη. Σε αυτήν οικοδομήθηκαν οι 17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (SDGs) του 2030, οι οποίοι υιοθετήθηκαν από όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών το 2015. Μηδενική φτώχεια, μηδενική πείνα, καλή υγεία και ευημερία, ποιοτική εκπαίδευση, ισότητα των φύλων, καθαρό νερό και αποχέτευση, φθηνή και καθαρή ενέργεια, αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη, βιομηχανία-καινοτομία-υποδομές, λιγότερες ανισότητες, βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή, δράση για το κλίμα, ζωή στο νερό, ζωή στη στεριά, ειρήνη-δικαιοσύνη-και ισχυροί θεσμοί, συνεργασία για τους στόχους. Στόχοι για τους οποίους, προκειμένου να γίνουν ρεαλιστικοί, απαιτούνται παγκόσμια συνεργασία και συνεννόηση.

Πολλοί ισχυρίζονται ότι οι SDGs δεν είναι ρεαλιστικοί και σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να υλοποιηθούν μέχρι το 2030. Ανεξάρτητα από το αν έχουν δίκιο ή όχι, σημασία έχει ότι πρώτη φορά τέθηκε συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών και στόχευσης και έγινε αποδεκτό. Αυτό ήδη σηματοδοτεί ότι φύγαμε από την αφετηρία και ξεκινήσαμε το ταξίδι για το νέο μοντέλο ανάπτυξης. Οι δυσκολίες ήταν και είναι δεδομένες. Η ύπαρξη όμως 17 στόχων και 169 υπο-στόχων αποτελεί από μόνο του παγκό-

σμιο γεγονός που σηματοδοτεί συνειδητοποίηση του πού βρισκόμαστε και τις υπερβάσεις που πρέπει να κάνουμε.

Μπροστά στην υλοποίηση αυτών των στόχων βρίσκονται οι ευθύνες αλλά και οι πρωτοβουλίες που πρέπει να ληφθούν από κάθε χώρα, από κάθε επιχείρηση, από κάθε πολίτη. Στην υλοποίηση των στόχων αυτών συναντιούνται η Κρατική Κοινωνική Ευθύνη, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και η Ευθύνη της Κοινωνίας των Πολιτών απέναντι στο περιβάλλον, στις κλιματικές μεταβολές και επιπτώσεις, αλλά και απέναντι στις μελλοντικές γενιές. Απαιτείται δηλαδή σε παγκόσμιο επίπεδο συνεργασία κρατών, δημόσιου, ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα, καθώς και συνεχής διαβούλευση με θεσμούς, κοινωνικούς εταίρους, τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση, ακαδημαϊκή κοινότητα και κάθε άλλη συγχροτημένη κοινωνική έκφραση. Χρειάζεται αλλαγή νομικών πλαισίων στην κατεύθυνση εξυπηρέτησης των SDGs, αλλά και χρηματοδοτικά εργαλεία που θα στηρίξουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η επίτευξη των στόχων θα είναι πιο εύκολη αν οικοδομηθεί μια ενδογενή και διαγενεακή δικαιοσύνη, που σημαίνει συνειδητοποίηση και αποδοχή στην ισότιμη πρόσβαση στις πηγές και στα αγαθά για το σύνολο των σημερινών κοινωνιών, χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις, και ταυτόχρονη διασφάλιση των ωφελημάτων για τις επόμενες γενιές. Είναι αυτό που ονομάζουμε οικολογική δικαιοσύνη. Για το πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτό, έχουν εκφραστεί και αποτυπωθεί διάφορες σκέψεις και απόψεις και αποτελεί θέμα που συχνά επανέρχεται στο τραπέζι του δημόσιου διαλόγου.

Σύμφωνα με τους Parks & Roberts (2006), οι αιτίες και οι συνέπειες της παγκόσμιας περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι αδύνατον να αντιμετωπιστούν χωρίς την αντιμετώπιση της ίδιας της ανισότητας και της αδικίας.

1.2 Απόψεις και κρίσεις για την πορεία των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης

- i. Η αποδοχή από την πλευρά των πολιτικών ηγετών που συμμετείχαν στη Διάσκεψη του Ρίο ντε Τζανέιρο για το κλίμα, το 1992, ότι η μέχρι τότε πορεία των μέτρων που είχαν ληφθεί για το κλίμα δεν είχε προχωρήσει ούτε ήταν γνωστές οι αποφάσεις στο ευρύ κοινό, ώστε να τις υιοθετήσει και να στηρίξει την υλοποίησή τους, ήταν ένα σημαντικό γεγονός που καθόριζε ταυτόχρονα την αφετηρία μιας άλλης πορείας, όπου η απήχηση των αποφάσεων να μην είναι υποτονική. Έτσι, εκφράστηκε η ανάγκη μιας πιο άμεσης και ουσιαστικής

εμπλοκής των Ηνωμένων Εθνών στη διαμόρφωση αρχών, πλαισίου και στόχων για την αλλαγή του υπάρχοντος μοντέλου ανάπτυξης με το μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης.² Αυτό ήταν μια κατάκτηση, αφού τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν 17 στόχους (17 Sustainable Development Goals) και 169 υπο-στόχους, των οποίων η υλοποίηση απαντά με θετικό τρόπο στο τρίπτυχο περιβαλλοντική βιωσιμότητα, κοινωνική βιωσιμότητα και οικονομική βιωσιμότητα.³ Η απόφαση των Ηνωμένων Εθνών για τους SDGs κοινοποιήθηκε και τέθηκαν οι στόχοι στο τραπέζι του δημόσιου διαλόγου των διαφόρων χωρών του πλανήτη.

Βέβαια, στο σημείο αυτό υπάρχει και η αντίθετη άποψη, η οποία ισχυρίζεται ότι στις μέρες μας τα ψηφίσματα, οι διακηρύξεις, οι κατευθυντήριες γραμμές και όλα τα κείμενα που καταρτίζονται από τα Ηνωμένα Έθνη έχουν ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα, με τη μόνη διαφορά ότι τις περισσότερες φορές παραμένουν στην πράξη ευχολόγια, ενώ κάποια κράτη και πολιτικές δυνάμεις τα επικαλούνται επιλεκτικά και κατά το δοκούν. Σε κάθε περίπτωση, σε ένα τέτοιο στρατηγικό σχέδιο παγκόσμιας εμπλοκής, είναι αναμενόμενο να υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, απόψεις και αμφισβητήσεις πολλές με ιδεολογικό υπόβαθρο, αλλά και να ενεργοποιούνται συγκρουόμενα συμφέροντα. Αυτό δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητικό ή ανησυχητικό, αντίθετα, μπορεί να δημιουργήσει κινητικότητα και να ενεργοποιήσει δυνάμεις στήριξης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

- ii. Εκφράστηκε έντονη κριτική ότι οι SDGs δεν είναι ρεαλιστικοί και δεν μπορούν να επιλύσουν το πρόβλημα στον χρονικό ορίζοντα του 2030 που όριζαν τα Ηνωμένα Έθνη. Αυτό πιθανόν να έχει βάση, όμως παραγνωρίζεται το γεγονός ότι πρώτη φορά τέθηκε συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών και στόχευσης. Πρώτη φορά φύγαμε από τη στασιμότητα και οι SDGs αποτέλεσαν παγκόσμιο γεγονός, ώστε να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος, αλλά και η πορεία διεξόδου την οποία ακολουθούμε.

Ο ορισμός των SDGs ήταν μια φιλόδοξη πρόκληση με ισχύ για το σύνολο των χωρών του πλανήτη. Ένας οδηγός που καλύπτει ένα πολύ μεγαλύτερο φάσμα θεμάτων απ' ό,τι είχαν αποτυπωθεί στο πα-

---

2. Οι 17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (17 Sustainable Development Goals) ψηφίστηκαν κατά την 70ή Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

3. Μέχρι τότε υπήρχαν οι οκτώ αναπτυξιακοί στόχοι (Millennium Development Goals), όπως διατυπώθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής της Χιλιετίας (Millennium Summit), η οποία πραγματοποιήθηκε στις 6-8 Σεπτεμβρίου 2000 στη Νέα Υόρκη, με τη συμμετοχή 147 αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων και συνολικά 191 εθνών.

ρελθόν και τα οποία αδυνατούσαν να ενσωματώσουν επαρκώς τη βιώσιμη κατανάλωση και τη βιώσιμη παραγωγή. Η διαμόρφωση ενός τέτοιου επιπέδου στρατηγικού σχεδίου, όπου στον πυρήνα του βρίσκονται ο άνθρωπος και το περιβάλλον, έδωσε φωνή αισιοδοξίας στους πολίτες, στην κοινωνία, στους φορείς και στα κράτη προκειμένου να γίνει πράξη ο μετασχηματισμός του κόσμου.

- iii. Οι αργοί ρυθμοί υλοποίησης των SDGs αποδίδονται από πολλούς στο γεγονός ότι αυτοί είναι αλληλοεξαρτώμενοι και ίσως αδιαίρετοι, με αποτέλεσμα ο βαθμός προόδου ενός στόχου να επηρεάζει τους υπόλοιπους και γενικά τη συνολική πρόοδό τους. Για κάποιους ερευνητές, αυτό μπορεί να ξεπεραστεί και η πρόοδος μέσω της επιχειρηματικότητας να μεγιστοποιηθεί, δημιουργώντας μακροπρόθεσμα οφέλη για τον πολίτη, την κοινωνία και το περιβάλλον. Απαιτείται, όμως, το πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης να είναι σαφές. Για να μην αποκλίνει η επιχειρηματικότητα από τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, απαιτείται καθοδήγηση μέσω υποστηρικτικών θεσμών. Πρέπει να γίνει κατανοητό τι διατηρείται, τι αναπτύσσεται και πώς μπορούν να αξιοποιηθούν οι επιχειρηματικές δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση (Shepherd & Patzelt, 2011).
- iv. Η μη νομική δέσμευση υλοποίησης των SDGs όπως εκφράστηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη αντιμετωπίστηκε από δύο διαφορετικές και διαφορετικά αντίθετες οπτικές γωνίες. Η πρώτη θεωρεί ότι αυτό διευκολύνει σημαντικά τα κράτη και τους δημιουργεί ευελιξία για τον χρόνο και τον τρόπο με τον οποίο θα υλοποιήσουν τους στόχους. Από την άλλη πλευρά, δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν μειονέκτημα τη μη ύπαρξη δεσμεύσεων για την υλοποίηση των SDGs και του περιεχομένου τους που συμφωνήθηκε. Κατ' αυτούς, η μη δέσμευση οδήγησε το θέμα να βρίσκεται μεν στην επικαιρότητα αλλά οι αποφάσεις στις καλένδες.

Σε πρακτικό επίπεδο, οι SDGs απαιτούν μετασχηματισμό των χρηματοπιστωτικών, οικονομικών και πολιτικών συστημάτων που διέπουν την κοινωνία, κάτι όμως που φαίνεται, από την έκθεση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης (The Sustainable Development Goals Report) των Ηνωμένων Εθνών, να μη γίνεται εφικτό, ιδιαίτερα και μετά την υγειονομική κρίση της πανδημίας COVID-19. Πολλοί ερευνητές και επίσημες εκθέσεις θεωρούν τις παγκόσμιες προσπάθειες ανεπαρκείς να επιτύχουν τα αποτελέσματα που προσδοκά η Ατζέντα 2030.

- v. Πολλοί στόχοι είναι σκεπασμένοι, ισχυρίζονται διάφοροι ερευνητές, από ένα ομιχλώδες τοπίο που επισκιάζει την ουσία. Για παράδειγ-

μα, δεν περιγράφονται ακριβώς τα ανθρώπινα δικαιώματα και με ποιον τρόπο θα παρακολουθείται η πρόοδος του τομέα αυτού. Δεν διευκρινίζεται ποιος έχει το βάρος υλοποίησης, το κράτος ή κάποιος φορέας, και ποιος είναι αυτός; Πώς επιτυγχάνεται ο στόχος και με τι μέσα; Δεν επιρρίπτονται ευθύνες για τις αιτίες που δημιούργησαν τα σημερινά αδιέξοδα του μοντέλου ανάπτυξης που βιώνουμε. Οι στόχοι αναφέρονται ελάχιστα στις παράνομες χρηματοδοτικές ροές που ευθύνονται για τη φτώχεια, τη δυστυχία και την καταπίεση και μπαίνουν εμπόδιο στη διεθνή αναπτυξιακή πορεία. Οι στόχοι οριοθετούν το σύστημα κοινωνικής προστασίας σε εθνικό επίπεδο χωρίς αναφορές στο παγκόσμιο πλαίσιο και στην ευθύνη του απέναντι στην κοινωνική προστασία.

Η μέτρηση και η αξιολόγηση της επίτευξης των SDGs δεν προβλέπονται. Σε προβλήματα όπως ο υποσιτισμός κρύβεται το μέγεθός τους κάτω από παραπλανητικούς ορισμούς. Οι παραπάνω απόψεις παραγνωρίζουν τον μηχανισμό των «θεματοφυλάκων» των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος αποτελεί σημαντικό και αξιόπιστο σύστημα συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων των διαφόρων χωρών, που πραγματοποιείται μέσω διεθνών αξιόπιστων οργανισμών⁴ και το αποτέλεσμα αποτυπώνεται στη Διεύθυνση Στατιστικής των Ηνωμένων Εθνών. Το τμήμα στατιστικής UN DESA καταρτίζει σε τακτά διαστήματα έκθεση προόδου με βάση τους δείκτες για τους SDGs.⁵

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στην παρακολούθηση των SDGs το Δίκτυο Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (Sustainable Development Solutions Network – SDSN), που είναι η βασική πλατφόρμα των Ηνωμένων Εθνών για την παρακολούθηση και ανάλυση της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την πορεία των SDGs. Μάλιστα, προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια της υγειονομικής κρίσης της πανδημίας COVID-19, το SDSN συνεδρία-

---

4. Ανάμεσα σε αυτούς τους οργανισμούς περιλαμβάνονται: ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (FAO), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) και η Παγκόσμια Τράπεζα.

5. Η πρώτη έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ δημοσιεύτηκε το καλοκαίρι του 2016 με τίτλο «Πρόοδος προς τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης» (Progress Towards the Sustainable development Goals). Έπειτα από αυτή την έκθεση εκδόθηκε και η έκθεση με τίτλο «Η έκθεση στόχων βιώσιμης ανάπτυξης» (The Sustainable Development Goals Report).

σε τον Ιούλιο του 2021 υπό την αιγίδα του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου και ανέπτυξε τους τρόπους διασφάλισης μιας βιώσιμης και ανθεκτικής ανάκαμψης στη μετα-COVID-19 εποχή.

- vi. Οι SDGs είναι απλοί και κατανοητοί από τους πολίτες, γι' αυτό και είναι εύκολο να τους αποδεχθούν και να τους υιοθετήσουν ασκώντας πίεση στις κυβερνήσεις τους. Είναι, επίσης, θετικό στοιχείο ότι οι στόχοι –οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί– είναι άμεσα συνδεδεμένοι και αλληλοεξαρτώμενοι, που σημαίνει ότι δεν αφήνουν πολλά περιθώρια κάποιιοι στόχοι να μείνουν πίσω στην υλοποίησή τους και κάποιιοι άλλοι να έχουν θετική πορεία υλοποίησης (ISCU & ISSC, 2015).

Επίσης, έχει καταγραφεί και η άποψη των ερευνητών που ισχυρίζονται ότι το πολιτικό πλαίσιο των SDGs δεν αντικατοπτρίζει με ρητό τρόπο την πολυπλοκότητα των συνδέσεων, γι' αυτό και στην πράξη οι SDGs θα έχουν περιορισμένη χρήση στην παροχή καθοδήγησης για την αντιμετώπιση των διαφόρων συνδέσμων. Κατ' αυτούς, αυτό δείχνει ότι δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα πολιτική συμφωνία για τη σημασία αυτών των δεσμών. Ο Le Blanc (2015) θεωρεί ότι κάποιιοι στόχοι συνδέονται αρμονικά μεταξύ τους, ωστόσο υπάρχουν και στόχοι χαλαρά συνδεδεμένοι, για παράδειγμα δεν δημιουργείται στον μέγιστο βαθμό συσχέτιση ενέργειας και κλιματικής αλλαγής, αλλά συνδέονται ασθενώς με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, παρά το γεγονός ότι η ενέργεια σχετίζεται με τους παράγοντες της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι, συνολικά, το πρόβλημα του περιβάλλοντος σε σχέση με τις κλιματικές επιπτώσεις είναι συνδεδεμένο με περισσότερους από τους μισούς στόχους.

- vii. Το παγκόσμιο πλαίσιο των δεικτών αποτίμησης της πορείας εφαρμογής των 17 SDGs, το οποίο παρουσίασε η ομάδα εμπειρογνομόνων για τους δείκτες SDG (Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators – IAEG-SDGs) και τα αρμόδια όργανα αποφάσισαν να εφαρμοστεί, δημιούργησε ασυμφωνίες και ενστάσεις, ενώ ασκήθηκε και δημόσια κριτική για αυτούς, τόσο για τον αριθμό τους όσο και για τη μεθοδολογία. Να σημειωθεί ότι το παγκόσμιο πλαίσιο δεικτών περιλαμβάνει 231 δείκτες.

Βέβαια, πέρα από τους παγκόσμιους δείκτες, διαμορφώθηκαν και δείκτες για την αποτίμηση της εφαρμογής των SDGs σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Προκειμένου να σταματήσουν οι αμφισβητήσεις, τα Ηνωμένα Έθνη κατέληξαν στην απόφαση οι δείκτες να επανεξετάζονται σε ετήσια βάση και να αναθεωρούνται, όπου

αυτό απαιτείται. Η συζήτηση για τους δείκτες συνεχίζει να τίθεται στο τραπέζι της δημόσιας συζήτησης, αφού ορισμένοι δείκτες παρουσιάζουν αδυναμία να αποτυπώσουν με ακρίβεια κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους.

- viii. Εκεί όπου υπάρχουν και έχουν αποτυπωθεί έντονες ενστάσεις είναι στη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου σε σχέση με τους SDGs, αφού λειτουργεί χωρίς να τους λαμβάνει υπόψη, με αποτέλεσμα όσα κράτη ή επιχειρήσεις κινήθηκαν στη λογική των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, και ιδιαίτερα των στόχων που αφορούν το περιβάλλον, να κατηγορηθούν για αθέμιτο ανταγωνισμό. Αυτό δημιουργεί προβλήματα, ενώ δεν φαίνεται να υπάρχουν πρωτοβουλίες για αναδιάρθρωση του παγκόσμιου συστήματος εμπορίου.
- ix. Οι SDGs των Ηνωμένων Εθνών χαρακτηρίζονται από δύο σημαντικά στοιχεία: την εκφρασμένη πολιτική βούληση για αλλαγή και τη θετική κοινωνική απήχηση που είχαν. Αυτά τα χαρακτηριστικά πρέπει να διατηρηθούν μέχρι την ολοκλήρωση του στόχου. Η μέχρι τώρα πορεία μάς καθιστά επιφυλακτικούς, αφού πολλές χώρες και κυβερνήσεις είτε επικαλούνται με θετικό τρόπο τους στόχους χωρίς να τους εννοούν είτε άρχισαν να εκφράζουν επιφυλάξεις ή πραγματοποιούν έργα με ψευδοοικολογική ταυτότητα. Θα αναφέρουμε δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα, το ένα από τις ΗΠΑ και το άλλο από την Κίνα.

Στα δύο πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης των ΗΠΑ από τον Donald Trump, ακυρώθηκε μια σειρά από κανονισμούς που αφορούσαν το περιβάλλον και την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, ενώ ο ίδιος αποχώρησε από τη Συμφωνία του Παρισιού και με δηλώσεις του αμφισβήτησε ότι υπάρχει πρόβλημα κλιματικής αλλαγής. Η στάση αυτή του Donald Trump αποδόθηκε στο γεγονός ότι θεωρούσε πως τα περιβαλλοντικά προβλήματα υπονόμωσαν τα συμφέροντα των ΗΠΑ και των εκεί επιχειρήσεων. Η Κίνα, που θεωρείται ότι προκαλεί τη μεγαλύτερη ρύπανση αερίων που δημιουργούν το πρόβλημα του θερμοκηπίου, τον Οκτώβριο του 2021, υπέβαλε επίσημη δέσμευση στον ΟΗΕ για το κλίμα και την πορεία που σκόπευε να ακολουθήσει, τρεις ημέρες πριν από την έναρξη της COP26 στη Γλασκώβη. Λίγες ημέρες μετά τη Σύνοδο του ΟΗΕ για το κλίμα, η Κίνα αύξησε κατά ένα και πλέον εκατομμύρια τόνους την ημερήσια παραγωγή άνθρακα.

1.3 Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης και Συμφωνία του Παρισιού: Συγκλίσεις και αποκλίσεις

Η Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC), που υπογράφηκε από εκπροσώπους 196 μελών κρατών στο Λε Μπουρζέ της Γαλλίας, εγκρίθηκε ομόφωνα από εκπροσώπους 196 μελών κρατών στις 12 Δεκεμβρίου 2015 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 4 Νοεμβρίου 2016, εκφράζοντας τη βούληση των 189 κρατών του πλανήτη να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και να δημιουργήσουν έναν κλιματικά ουδέτερο πλανήτη. Αυτή η βούληση ούτε ήταν εύκολο να εκφραστεί ούτε, πολύ περισσότερο, εύκολο να υλοποιηθεί. Ήταν και είναι όμως μονόδρομος, αφού οι επιστημονικές μελέτες έδειχναν και συνεχίζουν να δείχνουν ότι, αν δεν ληφθούν μέτρα στο τέλος του αιώνα, ο πλανήτης θα αυξήσει τη θερμοκρασία του έως και 3,5°C, με τεράστιες οικολογικές καταστροφές από πυρκαγιές, πλημμύρες, τυφώνες, ξηρασίες και άλλα φυσικά φαινόμενα, όπως η αύξηση της στάθμης της θάλασσας. Ήδη την τριετία 2019-2021 γίναμε μάρτυρες τέτοιων ακραίων φαινομένων σε πάρα πολλά σημεία του πλανήτη, διαταράσσοντας εθνικές οικονομίες και επηρεάζοντας τη ζωή των ανθρώπων. Πρόκειται για παγκόσμιες επιπτώσεις που δεν γνωρίζουν σύνορα, γι' αυτό και απαιτούνται συνολικές παρεμβάσεις σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Μόνο στην ΕΕ-27 οι οικονομικές απώλειες από ακραία καιρικά και κλιματικά φαινόμενα ξεπερνούν τα 487 δισεκατομμύρια ευρώ τα τελευταία σαράντα χρόνια. Οι μεγαλύτερες επιπτώσεις παρατηρήθηκαν σε Γερμανία, Ιταλία και Γαλλία. Το κόστος από πλημμύρες ποταμών σε ετήσια βάση ξεπερνά τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ το κόστος από δασικές πυρκαγιές ξεπερνά τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Πέρα από τις οικονομικές επιπτώσεις των ακραίων καιρικών και κλιματικών φαινομένων στην ΕΕ την περίοδο 1980-2020, υπάρχουν και απώλειες ανθρώπινης ζωής εξαιτίας αυτών των ακραίων φαινομένων που είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Περισσότεροι από 138.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους από αυτά τα ακραία καιρικά και κλιματικά φαινόμενα. Οι περισσότεροι θάνατοι προκλήθηκαν σε Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία.

Ανάμεσα στους 17 SDGs είναι και ο στόχος 13, ο οποίος αναφέρεται στο κλίμα. Ο Πίνακας 1 αναφέρεται στον στόχο 13 και στις επιδιώξεις του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Επιδιώξεις του στόχου για το κλίμα

Στόχος 13 ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.
	Ενσωμάτωση των μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς.
	Βελτίωση της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης, καθώς και της ανθρώπινης και θεσμικής ικανότητας σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση.
	<ul style="list-style-type: none"> • Εφαρμογή της δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες χώρες, μέρη της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, σχετικά με τον στόχο για την από κοινού ετήσια διάθεση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέχρι το 2020, μέσω διαφόρων πηγών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, στο πλαίσιο της ανάληψης ουσιαστικών δράσεων άμβλυνσης των επιπτώσεων και διαφάνειας στην εφαρμογή και στην πλήρη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα μέσω της κεφαλαιοποίησής του το συντομότερο δυνατό. • Προώθηση μηχανισμών για την αύξηση της ικανότητας σχετικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, καθώς και των τοπικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

ΠΗΓΗ: Ηνωμένα Έθνη, Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ

Η Συμφωνία του Παρισιού όρισε τον μηχανισμό Εθνικών Καθορισμένων Προθέσεων Συνεισφοράς, όπου το κάθε κράτος από μόνο του ορίζει το χρονοδιάγραμμα της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τον τρόπο με τον οποίο θα το πραγματοποιήσει. Όπως και στους SDGs των Ηνωμένων Εθνών, έτσι και στη Συμφωνία του Παρισιού δεν προβλέπεται κάποιος κυρωτικός μηχανισμός αλλά όλα επαφίονται στη βούληση των κρατών του πλανήτη. Μέχρι τον Μάρτιο του 2020 είχαν επικυρώσει τη Συμφωνία του Παρισιού 189 μέρη, εκ των οποίων 186 μέρη, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχαν κοινοποιήσει τις πρώτες εθνικά καθορισμένες συνεισφορές τους στη Γραμματεία της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματι-

κή Αλλαγή. Επίσης, τρία μέλη μέχρι τότε είχαν κοινοποιήσει τη δεύτερη εθνικά καθορισμένη συνεισφορά τους. Να σημειωθεί ότι, μέχρι την παραπάνω ημερομηνία, είχαν υποβληθεί από τα μέρη 17 μακροπρόθεσμες στρατηγικές, 18 εθνικά σχέδια προσαρμογής και 2 ανακοινώσεις προσαρμογής.

1.3.1 Η Συνθήκη στις συμπληγάδες του ανταγωνισμού

ΗΠΑ και Κίνας: Προβλήματα και επιπτώσεις

Η στάση των δύο μεγάλων κρατών, των ΗΠΑ και της Κίνας, που είναι καθοριστικοί παράγοντες για την πορεία της μείωσης των εκπομπών αερίων, αφού, από κοινού, παράγουν εκπομπές αερίων που αντιστοιχεί στο 40% περίπου των παγκόσμιων εκπομπών σε σχέση με τη Συμφωνία του Παρισιού, ήταν και είναι πολύ σημαντική. Οι πρόεδροι των δύο αυτών χωρών, Barack Obama και Xi Jinping, συναντήθηκαν στο περιθώριο της συνόδου της Ομάδας των 20 (G20) στο Χανγκτζόου και από κοινού επικύρωσαν τη συμφωνία στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Ban Ki-moon, στις 3 Σεπτεμβρίου 2016, αλλά δεν καθόρισαν χρονοδιαγράμματα αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

Στις 4 Αυγούστου 2017, η κυβέρνηση των ΗΠΑ του Donald Trump, αντί να προχωρήσει σε χρονοδιαγράμματα υλοποίησης της συμφωνίας, κατέθεσε επίσημη ειδοποίηση στα Ηνωμένα Έθνη για αποχώρηση από τη Συμφωνία του Παρισιού. Στις 4 Νοεμβρίου 2019, ξεκίνησε η διαδικασία αποχώρησης, η οποία ολοκληρώθηκε έναν χρόνο αργότερα. Ήταν ένα σημαντικό πλήγμα που δημιουργούσε αρνητικές επενέργειες στα μέτρα για την κλιματική αλλαγή. Ο Donald Trump θεωρούσε ότι η Συμφωνία του Παρισιού περιείχε επιζήμιες ρυθμίσεις για την αμερικανική οικονομία, καθώς και ότι η Κίνα δεν ανέλαβε δεσμεύσεις στον ίδιο βαθμό με τις ΗΠΑ ούτε οι ρυθμίσεις της Συμφωνίας του Παρισιού έπλητταν στον ίδιο βαθμό την κινεζική οικονομία. Ο ανταγωνισμός ΗΠΑ-Κίνας είχε άμεσες επιπτώσεις και στη Συμφωνία του Παρισιού. Οι ΗΠΑ θεωρούσαν ότι η Κίνα, πέρα από τις θετικές διακηρύξεις για το κλίμα, δεν λάμβανε ουσιαστικά μέτρα και αγνοούσε τις εκκλήσεις της διεθνούς κοινότητας για ουσιαστικά μέτρα μείωσης των εκπομπών αερίων, ενώ δεν ήταν διατεθειμένες να συνεχίσουν να είναι οι μεγαλύτεροι χρηματοδότες του Ταμείου Πράσινου Κλίματος (Saad, 2018).

Η αποχώρηση των ΗΠΑ δημιούργησε αλυσιδωτές επιδράσεις. Οι ΗΠΑ ήταν στη δεύτερη θέση της παγκόσμιας κατάταξης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, συνεπώς από τους πιο σημαντικούς παράγοντες στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Από την άλλη πλευρά, η

αποχώρηση θα μπορούσε να επηρεάσει τη στάση πολλών χωρών, με προβλήματα στην οικονομία και στη βιομηχανική τους παραγωγή. Αλλά και το γεγονός ότι οι ΗΠΑ ήταν ο μεγαλύτερος χρηματοδότης του Ταμείου Πράσινου Κλίματος, μέσω του οποίου υποστηρίζονταν τα προγράμματα των αναπτυσσόμενων χωρών στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, είχε τη δική του βαρύτητα.

Σε εκείνη τη δύσκολη συγκυρία ήρθε να στηρίξει τη Συμφωνία του Παρισιού μια άλλη συμφωνία, με ιδιαίτερη βαρύτητα. Πρόκειται για τη συμφωνία των ηγετών της Γαλλίας, Emmanuel Macron, και της Κίνας, Xi Jinping, οι οποίοι υπέγραψαν, δύο ημέρες μετά τη δήλωση αποχώρησης των ΗΠΑ, την από κοινού στήριξη και ενίσχυση της Συμφωνίας του Παρισιού, δηλώνοντας ότι η Συμφωνία του Παρισιού δεν είναι αναστρέψιμη, στέλνοντας το δικό τους αισιόδοξο μήνυμα στις πολιτικές ηγεσίες των κρατών του πλανήτη αλλά και στους λαούς. Έπειτα από αυτές τις δηλώσεις, μια σειρά από φορείς που εμπλέκονται στα θέματα κλιματικής αλλαγής βγήκαν και στήριξαν τη Συμφωνία του Παρισιού, όπως ο Οργανισμός Πετρελαιοεξαγωγικών Κρατών (ΟΠΕΚ), που δήλωσε ότι είναι απολύτως δεσμευμένος με τη Συμφωνία του Παρισιού.

Η Κίνα, μέχρι το τέλος του 2019, βρισκόταν σε τροχιά επίτευξης των στόχων, αφού η ποσότητα εκπομπών άνθρακα είχε μειωθεί το 2019 κατά 18,4% σε σύγκριση με το 2015 και πάνω από 45% σε σύγκριση με το 2005. Η υγειονομική κρίση με την πανδημία COVID-19 φαίνεται ότι άλλαξε πολλά σε αυτή την πορεία και η ατμοσφαιρική μόλυνση αυξήθηκε πρώτη φορά στη διάρκεια του 2020.

Η στάση των ΗΠΑ άλλαξε ριζικά όταν εκλέχτηκε πρόεδρος ο Joe Biden, ο οποίος από τις πρώτες κιόλας ημέρες ανάληψης των καθηκόντων του υπόγραψε διάταγμα, στις 21 Ιανουαρίου 2021, με το οποίο επανέντασε τις ΗΠΑ στη Συμφωνία του Παρισιού, και τελικά οι ΗΠΑ εντάχθηκαν ξανά στη Συμφωνία στις 19 Φεβρουαρίου 2021, γεγονός που χαίρετίστηκε από την παγκόσμια κοινότητα. Η διεθνής συνεργασία για την επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας εισήλθε και πάλι σε νέα ελπιδοφόρα τροχιά, είχε χαθεί όμως πολύτιμος χρόνος, κάτι που αναγνώρισαν οι χώρες αυτές τον Νοέμβριο του 2021 στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα COP26 στη Γλασκώβη, όταν προέβησαν σε κοινό ανακοινωθέν για την ενίσχυση του κλίματος, όπου, μεταξύ άλλων, έλεγαν: «Οι δύο πλευρές αναγνωρίζουν το χάσμα μεταξύ των τρεχουσών προσπαθειών και των στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού, επομένως θα ενισχύσουμε από κοινού τη δράση για το κλίμα».

1.3.2 Οι θέσεις και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Περιφερειών για το κλίμα και τη βιώσιμη ανάπτυξη

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών στηρίζει την επίτευξη των SDGs των Ηνωμένων Εθνών, όπως και την επίτευξη της Συμφωνίας του Παρισιού. Σε αυτή την κατεύθυνση συνεργάζεται με τα διάφορα θεσμικά όργανα της ΕΕ, με το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Περιφερειών (CEMR), τις Ευρωπαϊκές, την κοινωνία των πολιτών και άλλους οργανισμούς στη βάση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης πόλεων και περιφερειών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Ανάμεσα στις προτεραιότητες που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών έχει θέσει στη βάση των SDGs των Ηνωμένων Εθνών συγκαταλέγεται η διασφάλιση της επαρκούς υποστήριξης από την πλευρά της ΕΕ των τοπικών και περιφερειακών αρχών για την αντιμετώπιση μελλοντικών καταστάσεων, όπως παγκόσμιες επιδημίες, επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, ενεργειακές, ψηφιακές και δημογραφικές μεταβάσεις, καθώς και μεταναστευτικές ροές. Στόχος είναι η οικοδόμηση ανθεκτικών περιφερειακών και τοπικών κοινοτήτων.
- Ανάμεσα στις πρωτοβουλίες που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών είναι και η πρωτοβουλία Green Deal Going Local, που έχει στόχο να τοποθετήσει τις πόλεις και τις περιφέρειες στο επίκεντρο της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα. Μεταξύ άλλων, η Green Deal Going Local εμπεριέχει ένα σύνολο εργαλείων επικοινωνίας και δέσμευσης για την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα πετύχει τον στόχο της, μόνο αν ενδυναμωθούν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές και πραγματοποιηθούν οι επενδύσεις που χρειάζονται οι πολίτες. Σε αυτή την πορεία, η Green Deal Going Local μπορεί να εμπνεύσει και να επιταχύνει τη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια, ώστε η Ευρώπη να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος (European Committee of the Regions, 2020).
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί ότι η μετάβαση σε μη ρυπογόνα αυτοκίνητα είναι υπόθεση μεγάλης σημασίας για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης, και σε αυτή την κατεύθυνση δημιούργησε το πολιτικό δίκτυο Automotive Regions Alliance για την απρόσκοπτη μετάβαση της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας και βιομηχανίας εφοδιασμού. Επιθυμία της και στόχος της είναι να ενώσει περιοχές με τον ισχυρό τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας και του εφοδιασμού που θέλουν να διαδραματίσουν ρόλο στο να απαλ-

λαγεί ο τομέας των μεταφορών από ρυπογόνες καταστάσεις και να συμβάλουν στους στόχους της πράσινης ανάπτυξης.

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί ότι οι περιφέρειες και οι πόλεις είναι βασικοί μοχλοί για την επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής, γι' αυτό και η αξιοπιστία των δεσμεύσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη θα εξαρτηθεί από την πραγματική δέσμευση των πόλεων και των περιφερειών, καθώς και από τις βιομηχανίες και τις επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν για τη μετάβαση στο νέο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης που πρεσβεύει η βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών ευελπιστεί ότι οι πολιτικές της ΕΕ για το κλίμα θα είναι μακρόπνοες και συνεκτιμάται σε αυτές τόσο η σχέση κόστους-αποτελέσματος όσο και ολόκληρο το σύστημα προστιθέμενης αξίας, δεδομένης της μεγάλης και ισχυρής διασύνδεσης των διαφόρων βιομηχανικών τομέων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016α).
- Με βάση τον ορίζοντα του 2030, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών απαίτησε από την ΕΕ να επιλέξει τρεις δεσμευτικούς στόχους για το κλίμα και την ενέργεια. Απαίτηση 50% μείωση των εκπομπών θερμοκηπίου σε σύγκριση με τις εκπομπές του 1990, 40% μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καταναμεμένο σε εθνικούς στόχους και 40% μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας σε σχέση με το 2005, και αυτό να επιτευχθεί μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, καταναμεμένης σε εθνικούς στόχους (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015α).
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί ότι η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μικρής κλίμακας από τους ίδιους τους καταναλωτές πρέπει να αποτελεί λύση του ενεργειακού προβλήματος που θα προωθήσει η μελλοντική Ευρώπη της ενέργειας. Τέτοιες πολιτικές θεωρεί ότι θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας έναντι των διακυμάνσεων των τιμών.
- Συχνά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών σε γνωμοδοτήσεις της εκφράζει την ανησυχία της για το ότι ο κόσμος δεν είναι προετοιμασμένος, με ευθύνη των κυβερνήσεων, να στηρίξει τις πολιτικές για το κλίμα και γενικότερα τις πολιτικές επίτευξης των SDGs (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015β).
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί θετικές τις προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και αναγνωρίζει την επείγουσα ανάγκη να επιτευχθούν οι προσπάθειες μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί σταθμό τους SDGs και τη Συμφωνία του Παρισιού και απαιτεί από την ΕΕ να στηρίξει ενεργά τον παγχόσμιο μακροπρόθεσμο στόχο που να ανταποκρίνεται στα ασφαλέστερα σενάρια της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC).
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί απαραίτητες τις δεσμεύσεις, καθώς και τους πενταετούς κύκλους αναθεώρησης με αρχές το 2025, στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού, ώστε να αποφευχθούν εκπτώσεις για μικρότερες φιλοδοξίες και ταυτόχρονα να λαμβάνονται υπόψη οι εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών καλεί τα αναπτυγμένα κράτη και την ΕΕ να χρηματοδοτήσουν την προσπάθεια επίτευξης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και την προσπάθεια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί ότι μια μείωση κατά 50% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη είναι εφικτός στόχος, όπως εφικτός και ωφέλιμος είναι ο στόχος του 40% τουλάχιστον της ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως εφικτός είναι και ο στόχος του 40% της ενεργειακής απόδοσης.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών θεωρεί αναγκαίο οι συνοδευτικές αποφάσεις των συμφωνιών να περιέχουν ένα συνολικό και ισχυρό πλαίσιο κανόνων και αρχών για πλήρη διαφάνεια. Επίσης, θεωρεί θετική την ύπαρξη κοινού και ενιαίου συστήματος μέτρησης και επαλήθευσης των επιδόσεων κάθε συμβαλλόμενου μέρους.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών πιστεύει ότι οι πόλεις και οι περιφέρειες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των κλιματικών στόχων, αφού αυτές είναι οι επίσημες αρχές που ενεργούν για την κινητικότητα και τις μεταφορές, τον χωροταξικό και αστικό σχεδιασμό, καθώς και για τα θέματα ενέργειας και πράσινων υποδομών. Σε αυτή την κατεύθυνση θεωρεί θετική τη συμφωνία των δημάρχων για να ενισχυθεί η δυναμική 6.500 πόλεων και περιφερειών της ΕΕ που έχουν δεσμευθεί να υπερβούν τους στόχους της ΕΕ.

1.3.3 Οι θέσεις των κοινωνικών εταίρων για το κλίμα και τη βιώσιμη ανάπτυξη

- Οι κοινωνικοί εταίροι κινήθηκαν και κινούνται με σταθερές θέσεις για την υλοποίηση των SDGs των Ηνωμένων Εθνών και απαιτούν να στηριχθεί η ισόρροπη επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης της αειφόρου ανάπτυξης. Στηρίζουν τη μετάβαση στο νέο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης που βρίσκεται στον πυρήνα της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Μέσω της συμμετοχής τους στα διάφορα όργανα της ΕΕ και κυρίως μέσω της Ευρωπαϊκής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), οι κοινωνικοί εταίροι αγωνίζονται να μην υπάρξουν εκπτώσεις στην πορεία υλοποίησης των στόχων και θεωρούν ότι το θέμα της κλιματικής αλλαγής απαιτεί συντονισμένη δράση θεσμών, κυβερνήσεων και κοινωνίας των πολιτών.
- Οι κοινωνικοί εταίροι θεωρούν ότι η Ατζέντα του ΟΗΕ *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development* αποτελεί έναν από τους ιστορικούς σταθμούς της ανθρωπότητας, αφού καθιέρωσε τους SDGs για τον τερματισμό της φτώχειας, την προστασία του πλανήτη, τη διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εγγύηση της ευημερίας για όλους. Θεωρούν ότι οι SDGs αντανakλούν τις ευρωπαϊκές αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, της δημοκρατικής διακυβέρνησης και της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Οι κοινωνικοί εταίροι, μέσω της συμμετοχής τους στην ΕΟΚΕ, δημιούργησαν το Παρατηρητήριο για την Αειφόρο Ανάπτυξη (SDO) προκειμένου να υποστηρίξουν την Ευρώπη ώστε να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην επίτευξη των SDGs των Ηνωμένων Εθνών. Το Παρατηρητήριο έχει αποστολή να προάγει τη βιωσιμότητα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, την περιβαλλοντική ευθύνη, την κοινωνική ένταξη και την οικονομική ευημερία. Επίσης, έχει αποστολή να ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και της κοινωνίας στην επίτευξη των SDGs των Ηνωμένων Εθνών, να διευκολύνει τον διάλογο και τις εταιρικές σχέσεις μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης και της αντιμετώπισης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Το Παρατηρητήριο συνεργάζεται και με θεσμικούς φορείς σε εθνικό επίπεδο, όπως τα συμβούλια βιώσιμης ανάπτυξης, και γενικά συγκεντρώνει ανθρώπους και οργανισμούς διαφορετικών συμφερόντων που διαφορετικά δεν θα συναντιούνταν για να συζητήσουν θέματα